

ความเรียงว่าด้วยหน้าที่กับผลประโยชน์

รังสรรค์ ณะพรพันธุ์

ข้าพเจ้ารับฟังข่าวเรื่องนายพลค้าอาวุธด้วยใจอุเบกขา

ในยุคสมัยที่คนจำนวนมากยึดถือคติพจน์ว่า “แพ้เป็นพระ ชนะเป็นสมภาร” การหาผลประโยชน์ส่วนตัวย่อมเป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติ

สังคมนี้คงดูน่าเวลายพิลึก หากมีแต่ผู้คนที่สำเร็จรหันธ์ เพราะทุกคนจะแย่งกันเป็น “พระ” โดยไม่มีใครยอมเป็น “สมภาร”

เพื่อนร่วมงานของข้าพเจ้ากล่าวเสริมว่า การซื้ออาวุธบังหลวงมิใช่เอกลักษณ์ของสังคมไทย เพราะแม้แต่สังคมที่พัฒนาแล้วดังเช่นสังคมอเมริกันก็ยังมี การซื้ออาวุธบังหลวง

เหลียวหลัง แลหน้า

ข้าพเจ้าระลึกสติอารมณ์ด้วยการหันไปอ่านหนังสือเรื่องเหลียวหลัง แลหน้าของ ศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์เป็นหนที่สาม อย่างน้อยก็เพื่อให้แน่ใจอีกว่า เส้นทางแห่งประวัติศาสตร์ของสังคมนี้ยังคงเป็นเส้นทางเดิม

ในปี 2496 ขณะที่อาจารย์ป๋วยดำรงตำแหน่งรองผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ต้องการซื้อสหธนาคารกรุงเทพ จำกัด จากนายสีหีส มหาคุณ แต่เนื่องจากธนาคารแห่งนั้นต้องเสียค่าปรับแก่ธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นจำนวนหลายล้านบาท ด้วยเหตุที่ฝ่าฝืนระเบียบของธนาคารแห่งประเทศไทยเกี่ยวกับการซื้อขายเงินตราระหว่างประเทศ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์และผู้มีอำนาจทางการเมืองในขณะนั้นต้องการให้ธนาคารแห่งประเทศไทยยกเลิกการปรับ แต่อาจารย์ป๋วยไม่ดำเนินนโยบายลู่ตามลม จึงต้องออกจากตำแหน่งรองผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยในปลายปี 2496 นับเป็นรองผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยในช่วงเวลาสั้นที่สุดในประวัติศาสตร์ของธนาคารกลางแห่งนี้

เมื่อข้าพเจ้าอ่านพบเรื่องราวข้างต้นนี้เมื่อห้าปีที่แล้ว ข้าพเจ้ารู้สึกภูมิใจที่บทยกมามีบทบาทในการแก้ไขเยียวยาอาการไข้ของสังคมนี้ แต่บัดนี้ ข้าพเจ้ากลับอ่านทวนเรื่องราวข้างต้นนี้ด้วยใจอุเบกขา

รัฐมนตรีกับธุรกิจ

ในประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย ผู้ที่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีหากมีธุรกิจการค้าใดๆ ก็ถือเป็นมารยาทที่จะต้องละจากธุรกิจการค้านั้นๆ โดยออกจากตำแหน่งกรรมการบริหารและขายหุ้นที่ถือครองอยู่เสีย ทั้งนี้เพราะผู้ที่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีนั้นทำหน้าที่กำหนดนโยบาย หากยังมีผลประโยชน์ทางธุรกิจการค้าอยู่ อาจเกิดความไขว้เขวในการกำหนดนโยบายเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าผลประโยชน์ส่วนรวมได้

บัดนี้ ข้าพเจ้ามีความรู้สึกที่ จารีตธรรมเนียมที่ปฏิบัติกันในประเทศที่พัฒนาแล้วทั้งหลาย ดังที่กล่าวข้างต้นนี้ ออกจะเร็วกว่าล้ำสมัย และยังยึดติดอยู่ในรูปแบบ “มือถือสาก ปากถือศีล” เพราะการณืปรากฏว่า ถึงจะมีจารีตธรรมเนียมดังกล่าวนี้ แต่รัฐมนตรีในอารยประเทศทั้งหลายก็ยังมี การฉ้อราษฎร์บังหลวงอยู่ดี

อารยประเทศควรจะได้เรียนรู้จากประเทศไทย เพราะรัฐมนตรีของเรามีได้หน้าบางถึงกับต้องปกปิดพฤติกรรมของตนเอง

ในอดีตที่ผ่านมา ผู้ที่มีธุรกิจการค้า เมื่อมาดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ก็มิได้ละจากธุรกิจการค้า

บางคนไม่เคยมีธุรกิจการค้ามาก่อน เมื่อมาดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี กลับมีธุรกิจการค้า

นี่ไม่ใช่เรื่องน่าประหลาดใจ เพราะรัฐมนตรีของเรามีคุณสมบัติที่ไม่เหมือนใครและไม่มีใครเหมือน กล่าวคือ เมื่ออยู่ที่กระทรวง รัฐมนตรีของเราก็ทำหน้าที่ปกป้องผลประโยชน์ของประเทศชาติอย่างเต็มที่ แต่เมื่อกลับมาอยู่บ้าน รัฐมนตรีของเราก็สามารถหาทำไรให้แก่ธุรกิจของตนเองได้อย่างเต็มที่เช่นกัน

การรู้จักแบ่งแยกระหว่างบ้านกับกระทรวงเป็นคุณสมบัติอันเลอเลิศที่หารัฐมนตรีชาติใดเสมอเหมือนด้วยยาก

ประจักษ์พยานความข้างต้นนี้ จะหาอ่านได้จากคำอภิปรายของพันเอกศิริ สิริโยธิน ซึ่งเป็นทั้งกรรมการอำนวยการธนาคารกรุงเทพ จำกัด และรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเศรษฐกิจในการตอบข้อซักถามในการประชุมผู้ถือหุ้นของธนาคารดังกล่าว สมัยการประชุมวิสามัญครั้งที่ 5 เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2496 ความตอนหนึ่งว่า

“... ผมเป็นทั้งประธานกรรมการอำนวยการของธนาคาร และเป็นทั้งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเศรษฐกิจ ผมย่อมรักษาผลประโยชน์ของธนาคาร แต่ขณะเดียวกันผมเป็นรัฐบาลด้วย ผมก็ต้องรักษาผลประโยชน์ของรัฐบาลเช่นกัน ผมได้พิจารณาโดยรอบคอบแล้วเห็นว่า จะได้รับผลประโยชน์ด้วยกันทั้งสองฝ่าย ...”

ในประวัติศาสตร์บางหน้าของเรา เราจะพบว่า รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังของเราบางคน ถึงกับลงทุนไปนั่งเป็นกรรมการในธนาคารพาณิชย์บางธนาคาร เพราะเห็นว่าการปล่อยให้ธนาคารพาณิชย์เจริญเติบโตตามธรรมชาตินั้นเป็นเรื่องล่าช้าเกินไป

เรื่องนี้ได้รับคำสรรเสริญอย่างมากจากวงการนายธนาคาร เพราะหากปราศจากรัฐมนตรีที่เสียผลประโยชน์ของประเทศชาติเช่นนี้ ไหนเลยธนาคารพาณิชย์ในเมืองไทยจะเจริญเติบโตมากถึงเพียงนี้

เพื่อนของข้าพเจ้าคนหนึ่งเสนอแนะว่า รัฐบาลควรยุบสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน เพื่อประหยัดงบประมาณและเพื่อแก้ไขวิกฤติการณ์ทางการคลัง เพราะวิธีการส่งเสริมการลงทุนที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นการให้ระยะปลอดภาษี การลดหย่อนอากรขาเข้าและภาษีการค้าแล้วแต่เป็นวิธีการที่ล่าสมัยและไร้ประสิทธิผลทั้งสิ้น

วิธีการส่งเสริมการลงทุนที่มีประสิทธิภาพมากกว่า ก็คือ การให้รัฐมนตรีที่ขยันขันแข็งไปนั่งเป็นประธานกรรมการบริษัทที่ได้รับบัตรส่งเสริม

เอาขนาดน้อง “ทวี ณ ลำไย” ก็พอ

รับรองว่า ตัวเลขการลงทุนจะเพิ่มขึ้นอย่างฮวบฮาบ และไม่ต้องมาวิตกกังวลกับบรรยากาศการลงทุน ดังที่เป็นอยู่ทุกวันนี้

ข้าพเจ้ารับฟังข้อเสนอแนะนี้ด้วยใจอุเบกขา

กรรมการธนาคารแห่งประเทศไทยกับธุรกิจ

เมื่อไม่นานมานี้ หนังสือพิมพ์ *ประชาชาติธุรกิจ* รายงานข่าวว่า กรรมการธนาคารแห่งประเทศไทยบางคนไปดำรงตำแหน่งประธานกรรมการบริษัทธุรกิจการเงิน ซึ่งก่อให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์อย่างมาก ทั้งนี้เพราะเหตุว่า ธนาคารแห่งประเทศไทยมีหน้าที่ควบคุมและกำกับธุรกิจเงินทุนและหลักทรัพย์ เมื่อกรรมการธนาคารแห่งประเทศไทยมาเป็นประธานกรรมการบริษัทเงินทุนเสียเอง การควบคุมและการกำกับธุรกิจเหล่านี้จะเป็นไปโดยรัดกุมและโดยมีประสิทธิภาพได้อย่างไร

หลังจากรายงานข่าวดังกล่าวนี้ ไม่ปรากฏว่ามีรายงานข่าวว่า กรรมการธนาคารแห่งประเทศไทยท่านนั้นได้ลาจากธุรกิจการเงินนั้นหรือไม่

แต่ถึงอย่างไร ข้าพเจ้าก็รับฟังเรื่องราวข้างต้นนี้ด้วยใจอุเบกขา

กรรมการกฤษฎีกากับธุรกิจ

เพื่อนของข้าพเจ้าอีกคนหนึ่งแสดงความเห็นว่า ไม่เพียงแต่รัฐมนตรีเท่านั้นที่จะต้องลาจากธุรกิจการค้า กรรมการกฤษฎีกาก็ควรจะถือมารยาทเดียวกันด้วย

คณะกรรมการกฤษฎีกามีหน้าที่กลั่นกรองและตีความกฎหมาย หากกรรมการกฤษฎีกามีผลประโยชน์ในธุรกิจการค้า การปฏิบัติหน้าที่อาจปราศจากความเที่ยงธรรมและเป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมไม่มากเท่าที่ควร

เพื่อนของข้าพเจ้าคนนั้นชี้ให้เห็นว่า กรรมการกฤษฎีกาบางท่านมีส่วนในการประวิงการแก้ไขกฎหมายฉบับ โดยเฉพาอย่างยิ่งกฎหมายเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ ทั้งนี้เพราะเกรงว่าจะกระทบกระเทือนผลประโยชน์ส่วนตัว

การแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติน้ำตาลทราย พ.ศ. 2511 นับเป็นอุทาหรณ์ของความขี้ขี้

ดังเป็นที่ทราบกันดีว่า พระราชบัญญัติน้ำตาลทราย พ.ศ. 2511 มีบทบัญญัติอันล้าสมัย และไม่สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาอ้อยและน้ำตาลได้อย่างมีประสิทธิภาพหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระทรวงอุตสาหกรรม พยายามที่จะดำเนินการแก้ไขกฎหมายฉบับนี้มาแล้วครั้งหนึ่งในปี 2517 แต่ร่างกฎหมายฉบับใหม่ยังไม่ทันคลอด ก็ถูกสำนักงานกฤษฎีกา 'แช่เย็น' จนต้องแท้งในที่สุด

ประวัติศาสตร์ทำท่าจะซ้ำรอยอีกครั้งหนึ่ง เมื่อกระทรวงอุตสาหกรรมเสนอร่างพระราชบัญญัติน้ำตาลทราย พ.ศ. 2525 ก็มีกระแสข่าวต่าง ๆ นานาว่าเป็นกฎหมายคอมมิวนิสต์ ดังที่เป็นข่าวในประชาชาติธุรกิจ เมื่อเร็วๆ นี้

เพื่อนของข้าพเจ้ากล่าวว่า กรรมการกฤษฎีกาบางคนมีผลประโยชน์ในอุตสาหกรรมน้ำตาลทราย จึงพยายามทำแท้งกฎหมายฉบับนี้ หลังจากที่เคยทำสำเร็จมาแล้วในปี 2517

ข้าพเจ้ารับฟังด้วยใจอุเบกขา

อมิตตพุทฺธ!